

Rossz szomsz.

Egy csepp vízben épp úgy megvan a tenger, mint az oceánban. Egy kis áruló jelenségből épp olyan jól lehet következtetni Budapest és az ország társadalmi életére, mint nagy tanulmányokból és statisztikai adatokból.

Ma a Király-utcában, máskor a Muzeum-köruton, holnap valahol másutt, de egyre sürűbben ugyanaz a furcsa eset ismétlődik, hogy a boltos, aki gyarapszik — pesti nyelven szólva — „kistájerolja“ a szomszédját.

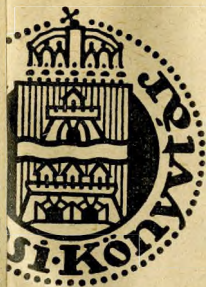
Azelőtt másképp történt a dolog. Ha a boltos ki akarta terjesztetni az üzletét, átment a szomszédjához, igyekezett vele békésen megegyezni, ugynevezett „Abtrittsgeld“-et ajánlott fel neki és a legrosszabb esetben is, ha a békés megegyezés nem sikerült, hagyott a szomszédjának annyi időt, hogy nagyobb károsodás nélkül új üzlethelyiséget kereshetett. Ez még a régi, szolid, kisvárosi Budapest volt.

A helyzet azóta lényegesen megváltozott. A város terjeszkedik, a lakossága szaporodik, az üzleti verseny szinte napról-napra növekszik. A konkurrencia ma már nem várhat addig, amíg a csökönyös szomszéd, a vergődő, kiseszü. koldusmódra ragaszkodó szomszéd szép szerével enged.

A gyorsabb eszü, modernebb, ravaszabb üzletember kitalálta a kisajátításnak radikálisabb és gyorsabb módját. Egyszerűen elmegy a háziurhoz, jóval több bért ajánl föl neki azért az üzlethelyiségért, amelyben már ül valaki. Nincs olyan lágy-szívű háziur, aki józanul visszautasíthatná ezt a sokkal kedvezőbb ajánlatot, már csak azért is, mert a kis, vergődő boltos rendszerint pontatlan, vagy bizonytalan fizető, holott a terjeszkedő, „jól menő“ boltos „biztos pénz“.

A háziuraktól tehát nem lehet rossz néven venni ha kistájerolják a szegény boltost a gazdag kedvéért. Viszont a gazdag boltost sem lehet azért halálra ítélni, ha a szegény szomszéd alól ugyszólván kirántja a gyékényt, mert szüksége van a helyiségére. A kereskedőre nézve roppant fontos, hogy megmaradjon azon a helyen, ahol vevőit megszerzte és ahol vevői mindig megtalálják. El lehet neki hinni, hogy néha a létérdeke is kívánja, hogy terjeszkedjék, ha a szomszédjai rovására is.

Egy kicsit tehát mindig cinikusan megyek el azok előtt a plakátok előtt, amelyek tüntetően rikító színekkel, vagy szavakkal szidják a stájeroló háziurat, vagy szomszédját. Mosolyogva állapítom meg, hogy mind a háromnak igaza van. A háziurnak, a stájeroló szomszédnak és a kistájeroló boltosnak, aki jogosan tiltakozik. A baj csak az, hogy ezt a háromféle igazságot, ezt a háromféle érdeket

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

333.32

Hely

Idő

"1911"

Személy

Helyszám

Szerző Plume

Cím Rossz szomszédtság

Forrás: Pesti napló

Bp.

(Hely)

1911

III/8

(Idő)

(Köt. v. füz.)

nem lehet egymással megegyeztetni.

Pedig a háziur, a gazdag üzletember és a szegény boltos egyformán egy-egy sejtje ennek a Budapestnek, amely eljutott a fejlődés legszomorubb korszakához. Mert van-e szomorubb fejlődés, mint amikor egyik sejt a másik ellen támad és az erősebb felfalja a gyengébbet?

Ezen a ponton kezd aztán ez a rossz szomszédtság nemcsak speciálisan budapesti, hanem országos jelentőségű lenni. Így kezd egy csepp vízben az egész tenger mutatkozni.

Ilyen jelentéktelennek látszó tünetben, mint a boltosok veszekedése, megvan az egész ország társadalmának a kórossága. Csak beteg testben történhetik meg, hogy az erősebb seitek felfalják a gyengébbet, amikor ez épp oly fontos része az egésznek, mint a többi.

Az ilyen jelenségeket rendszerint tévesen ítélik meg, vagy a mult, vagy pedig a jövő nézőpontjából. Egyik sem helyes. Az ország jelene az, ami ezekben a tünetekben mutatkozik. Magyarország jelene az, amelynél izgatóbb válságon még nem ment át egy emberöltő.

Akik valami világtól elmaradt balkáni államnak tekintik Magyarországot, éppugy tévednek, mint akik azt hiszik, hogy ezentul is oly szépen, nyugodtan, álmosan megy majd minden mint azelőtt. Nemcsak Budapest, hanem az egész ország szaturálva van európai eszmékkel, az európai haladás megkivánásával.

Meg kell nézni sajtóját, irodalmát. Oly türelmetlenül kopog, sőt dübörög már az a nyugtalanság, amely Új Magyarországot kíván, hogy lehetetlen azt észre nem venni.

A legnagyobb baj azonban abban van, hogy az országnak nincsen hozzá elég ereje, hogy fiainak nyugtalanságát kielégítse. Ez az ország nem kívülről táplálkozik, hanem a saját vérével eteti a fiait, mint a mesebeli pelikán. Az erősebb sejt is éhes és mivel más enivalója nincs, fölfalja a testvérét, a nála gyöngébbet. Ez a jelenség már egészen tipikus nemcsak Budapesten, hanem az egész országban.

Európában mindenütt a proletárság nyugtalansága ragadja előre a világot, még a középosztály maradisága ellenére is. Nálunk ez a középosztály is proletársorban él. A budapesti nyárspolgár lakósztrájkot rendez, tüntet a háziura vagy a stájeroló szomszédja ellen és ugyanolyan eszközöket ragad meg, amikhez külföldön csak a proletárok nyulnak. A budapesti nyárspolgár még nem ébredt proletársága tudatára, de már az eszközei azok, amikkel a „töke“ ellen szokás harcolni. A lakó után a budapesti kiskereskedő, sőt már a nagyobb kereskedő is „tüntet“.

A király-utcai plakátok előtt tehát ha cinikusan mosolyogva is, de nem minden megindultság nélkül kell elmenni. A mai Budapest és a mai Magyarország lázad ezeken a primitív felírásokon, amik csodálatos élességgel világítanak be társadalmi állapotunkba.

A saját nyomoruságunk, a saját aggodalmunk, a saját kilátásunk sir le azokról a kiabáló, néha durva felírásokról. Nem kényes szemek, nem finom fülek számára valók, mert vadak és keserűek, mint maga az élet, amelynek sebeit és forradásait nem lehet elföldni semmi kávéházi pompával, éjjel is világító banküzetekkel és kékre festett villamos-kocsikkal.

A proletár-nyárspolgarok élet-halál harca egyre keservesebb lesz ebben a nagyvárosban épp úgy, mint az egész országban és meglehet, hogy még megtörténik a nem is nagy csuda, hogy a nyárspolgarság fog tüntetni és ordítani a pesti utcán és megkóstolja majd a rendőri kardlapok nyaklevesét.

A budapesti ember még nem értette meg egészen, hogy az emberek a világon mindenütt egymásra vannak utalva, nem pedig egymás ellen. De erre az igazságra nem ujságcikkek, hanem az élet fogja megtanítani, amely már nyárspolgarokból is csinált lázadókat.

Plume.